

ВПЛИВ СУЧАСНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ НА РОЗВИТОК СВІТОВОГО РИНКУ ЗБРОЇ

Ткач Марія Олегівна

студентка магістратури

Львівського національного університету імені Івана Франка

Герлах Ірина Василівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Львівського національного університету імені Івана Франка

Російсько-українська війна стала найбільшим геополітичним викликом ХХІ століття і вказала на існуючі недоліки світової безпекової системи, змусивши міжнародну спільноту консолідуватися і реагувати невідкладно. Очевидно, що війна значно вплинула на функціонування світового ринку зброї. Для прикладу, значного впливу зазнали відносини між постачальниками та одержувачами зброї в усьому світі, докорінно змінилися ланцюги постачань.

Варто відзначити, що світовий ринок зброї виявився не готовими до такого сплеску попиту. Війна швидко спустошує запаси, поповнювати які доведеться дуже і дуже довго (до кінця 2022 року 20 із 30 країн-членів НАТО вичерпали свої запаси озброєння для передачі Україні) [1]. Для збільшення виробництва зброї потрібен час, і може пройти декілька років, перш ніж оборонні компанії зможуть пристосуватися до викликаних війною потреб. Так, до прикладу, станом на кінець жовтня 2022 року США поставили в Україну 8500 ракет «Javelin», така кількість еквівалентна чотирирічному їх виробництву. «Javelin Joint Venture» – спільне підприємство «Raytheon» і «Lockheed Martin», планує збільшити поточне виробництво з 2100 ракет на рік до майже 4000, але подвоєння темпів виробництва може розтягнутись на два роки [2, с. 6].

Ця війна демонструє, наскільки багатополлярний світ і наскільки нерационально одноосібно нарощувати виробництво озброєнь і лише власну міць. У поточній геополітичній ситуації кооперація виробників зброї стала першочерговою необхідністю. Якщо для одних країн кооперація – це можливість виготовлення кращих продуктів за нижчою ціною; ефективнішого використання порівняльних переваг партнерів; зменшення ризиків; обміну ноу-хау і отримання цінних технологій; розробки товару, якому немає аналогів у світі, що в сукупності покликане посилити позиції партнерських країн, їхніх компаній і результатів співробітництва на світовому ринку, то для України – це, головню, умова виживання оборонно-промислового комплексу і цілої

країни. Якщо США та Ізраїль об'єднують сили у розробці лазерної зброї з метою здійснити світовий технологічний прорив [3], то головна мета співпраці суб'єктів українського ОПК із закордонними партнерами – задоволення нагальних короткострокових потреб у виробництві та ремонті озброєнь та військової техніки.

Незмінною на світовому ринку зброї залишилась «недобросовісність». На тлі початку повномасштабного вторгнення попит України на зброю різко зріс, що потягло за собою і зростання цін на зовнішніх ринках; ланцюги постачання ставали дедалі довгими і складнішими (за рахунок зростання числа посередників, які прагнули отримати швидкий прибуток). Користуючись підвищеним попитом, європейські компанії, які займаються продажем зброї, підвищили ціни у 2, а в деяких випадках і 4 рази (особливо це стосується дефіцитної зброї та боєприпасів радянських зразків, які активно використовуються силами оборони України) [4]. Слід сказати, що різке підвищення цін спровокувало також певні непорозуміння. Країни-надавачі військової допомоги Україні сподівались отримати відшкодування від спеціально створеного Європейського фонду миру, однак його бюджету вистачало, щоб покрити лише близько 50% їхніх витрат при тодішніх цінах [5]. Зрозуміло, що зростання цін негативно вплинуло на купівельну спроможність як самої України, так і її союзників.

Невідворотним наслідком безпекової кризи, спричиненої російсько-українською війною є тотальне переозброєння. Особливо гостро питання переоснащення та модернізації військ постає для країн Східної Європи, які «вигрібають» із своїх складів і підприємств ОПК залишки радянських озброєнь і боєприпасів. Україна гостро відчуває їх нестачу, а ті нечисленні виробники зброї радянських стандартів не в змозі забезпечити зовнішній попит в умовах реальної війни, не кажучи вже про відновлення власних запасів. А якщо щось в країнах пострадянського простору та Східної Європи і залишається, то підтримувати боєдатність старих видів озброєнь надзвичайно складно, адже спроби виготовлення комплектуючих до них закінчувались невдачами, а імпортувати їх з України чи Росії більше не можливо. Допомогти вирішити проблему переозброєння може південно-корейський ринок зброї.

Південна Корея – це одна із небагатьох країн, яка усвідомила факт, що в умовах політичної та економічної нестабільності і невизначеності ціновий фактор для більшості країн стає вирішальним і зуміла адаптувати свій ринок зброї до цієї вимоги. Її озброєння і військова техніка аж ніяк не програє, а за певними характеристиками навіть перевершує західні зразки при тому, що є значно дешевшими. Окрім того, конкурентною перевагою Південної Кореї, яка поволі стає світовою тенденцією, є трансфер технологій виготовлення озброєнь.

Доходи можна отримувати не лише від продажу товарів військового призначення, але й від надання послуг в цій сфері, тому Південна Корея почала пропонувати потенційним покупцям право власності на виготовлення озброєнь за своєю технологією. Якщо Південна Корея продовжить таким ж темпами нарощувати розробку та продаж новітніх зразків озброєнь, то вже до 2027 року може стати четвертим найбільшим експортером товарів військового призначення, потіснивши Німеччину [6].

Отже, для світового ринку зброї активна фраза збройних протистоянь – це період здебільшого позитивних змін, каталізатор інноваційного та технологічного прогресу. Так, з початком активної фази російсько-української війни у 2022 році світовий ринок озброєнь і військової техніки увійшов в еру змін і перетворень. Ця війна попри локалізацію на території лише України, вийшла далеко за її межі, справляючи вплив на більш-менш усталені світогосподарські зв'язки, зокрема у питанні торгівлі зброєю. Тому в найближчому майбутньому ми, цілком ймовірно, станемо свідками зміщення «центрів сили», адже сьогодні позиція країни на світовому ринку зброї визначає ступінь її впливовості. Відтак ті виробники озброєнь і військової техніки, що використовують геополітичну напругу з розумом на свою користь, отримують значно більше, ніж економічну вигоду.

Список використаних джерел:

1. Журавльова О. 20 країн НАТО вичерпали запаси зброї для України. URL: <https://www.dw.com/uk/20-z-30-krain-nato-vicepali-zapasi-zbroi-dla-dopomogi-ukraini-nyt/a-63905961>
2. Béraud-Sudreau L., Liang X., Lopes da Silva D., Tian N., Scarazzato L. The SIPRI Top 100 Arms-producing and Military Services Companies, 2021. Stockholm, December, 2022. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2022-12/fs_2212_top_100_2021.pdf
3. США та Ізраїль об'єднують зусилля у розробці лазерної зброї на 100 кВт. URL: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/539646-ssha-i-izrail-obedinyayut-usiliya-v-razrabotke-lazernogo-oruzhiya-na-100-kvt>
4. Myroniuk A. A rare glimpse into covert arms sales world: How Western companies make a fortune on brokering deals for Ukraine. URL: <https://kyivindependent.com/how-western-companies-make-fortune-on-brokering-arms-deals-for-ukraine/>
5. How an Estonian arms broker pocketed millions at Ukraine's expense. URL: <https://www.lighthousereports.com/investigation/war-profiteers/>
6. Ерман Г. Чи надасть Корея зброю Україні та чому це так важливо. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cj5e892lne8o>